

in pri nas jo kmetovavci še vse premalo obrajtajo. Pošlite po seme hvale vredne Burgundarce k Dr. Strupitu na Poljane — poskusite jo in gotovo se ne boste kèsali.
(Dalje sledí.)

Kaj imajo naši kmetje noviga začeti, in kaj stariga obdržati?

(Dalje.)

Človek, ki ne zna brati, je revež. On verjame, kar mu drugi povedó. Če je previden človek in ima poštene ljudi okoli sebe, se še spravi pošteno po svétu; — če pa naletí na slabo družino, in če sam praviga razuma od nobene reči nima, gorje mu, posebno v sedanjih časih!

Ali ni nobeniga pomočka zoper to? boste vprašali. Je, je pomoček — in ta obstoji v časopisih ali cajtingah, s katerimi smo tudi Slovenci zdej obilno prevideni. Kdor zna brati, nej jih bère sam — kdor pa se branja ni naučil, nej si jih da od drugih brati. V časopisih boste zvedili vse, kar vam je zdej potreba vediti v posvetnih in duhovskih rečeh. „Naši očetje se sicer niso nič pečali s časopisi — pa so vender živeli“ — bo ta ali uni rekel. To je res, ljubi moji! Ali — vaši očetje so desetino odrahtovali in na tlako hodili, in so tudi živeli — ali hočete tedej tudi Vi v tém pri starim ostati? Mislim de ne. Lejte, taka je zdej tudi s časopisi, kateri se zató časopisi imenujejo, kër popisujejo čas in njegove prigodbe. Če hočete potrebno vednost od sedanjiga časa zadobiti, morate časopise in bukve brati. V dolzih večerih pozimi, ob nedeljah in praznikih beríte časopise, — v kerčmah (oštarijah) primorajte kerčmarja, nej naročí kak časopis; sej mu že toliko dobička daste, de si ga lahko omisli. V kerčmi se vsedite vkupej: eden nej bère, drugi poslušajte — in kadar je zbral, se začnite pomenkovati čez eno in drugo reč. Tako vam bo čas prijetno minul in zraven tega boste še menj zapili. Morebiti boste spoznali, de je kakošna reč napčna v časopisu, — zapišite popravek in pošljite ga vredniku, ki vam bo še hvaležen za tó. Lejte, takó bo iz naših kerčem zginil prepír in vsi hudi nasledki, ki dostikrat iz njega izvirajo!

Tako ne bo treba krivih prerokov in podpihačev poslušati. — Vi samí boste vse vedili. Pa — „cajtinge so lažnjive“ bo morebiti ta ali uni rekel in jih zavreči hotel. Takimu ne moremo nič družiga odgovoriti, kakor de govori kot slepec od barv! De clo vsaka reč med tavžent in tavžent rečmi ne more gotova biti, to vsak lahko sam previdi — ali je tudi vsako jabelko na vsaki jablani dobro? in kër ni, ali hočete za tó celo jablano zavreči?! De ni vsaka reč resnica, ktero natisnjeno berete, to je gotovo, in tudi vsak časopis ni hvale vreden. To nam je pokazal marsikteri nemški časopis v poslednjim času, iz katerih so podpihači strup sèsali in ga med ljudstvo trosili. To pa se kmalo spozná in vrednost časopisa je kmalo presojena.

Lejte, dragi moji! branje časopisov je vam sicer nova, tode potrebna reč, ktere se morate práv z veseljem poprijeti.

Že današnji dan se prepričate, ljubi moji, in od dne do dne se boste bolj prepričali, kako dobro in potrebno je, de zraven tega, de znate tertó obrezovati, rež in oves sejati, turšico okopovati, sadje cepiti, tudi kaj véste in zastopite od družih reči, ki se omikanimu človeku spodobijo. Ni treba, de bi vi mogli zató gosposko suknjo obleči in svoje navadne opravila zapustiti — Bog obvari! tudi kmečko delo in kmečka jopa ste visoke časti vredne, če jo priden, pošten in omikan človek nosi. Kër pa je Bog človeku um dal, on tega božjiga darú ne sme samo v njivo zakopovati, marveč ga mora brihtiti na mnoge strani. To vam hočem nekoliko spričati. Po ustavi smo vsi deželani pravice zadobili, de zamoremo v eni in drugi reči govoriti, v

ktere se poprej nismo smeli clo nič vtikovati. Deržavni zbor, ki nam ustavne postave daje, in svobodnost prihodnjih srénj ali sosesk, ki se bojo po ustavnih postavah same vladale, vam že dovelj očitno kaže, de bo zdej druga, kakor je nekdej bila, brez de bi treba bilo, vam še več družih dokazkov v izgled postavljati. Vi boste svojo srenjsko premoženje sami oskerbovali; vi boste samí svoje policíjo po vaséh imeli; pravde se bojo očitno in ustno peljale, in prisežni možjé boste pri sodbi sedeli in po svoji vésti sodili: „ta je kriv, ta pa ni kriv“, ta ima kaznovan (štrafan) biti, ta pa ne.“ Lejte imenitnost tudi vašiga, kakor vsaciga družiga stanú! De se pa človek v vsih téh okolišinah zamore vésti in obnašati, kakor je treba, mora kej več znati, kakor hruške péči. Boste že vidili, kako se bojo tisti možjé izmed vas kmalo pokazali, ki že zdej kej več razumejo od družih, ki še morebiti brati ne znajo. Boste vidili, kako boste vi samí tiste bolj počastili, ki bojo znali pametno od ene in druge reči govoriti in pisati. Zakaj če hoče kdo govoriti, mora pametno govoriti, sicer več škodje, kakor dobriga storí, sam pa na sramnoti ostane. Kdor pa hoče pametno govoriti, ta se mora kej učiti in reči razumeti, od katerih govori. Učenje nej vas pa nikar ne straši, zakaj v vašim maternim jeziku se bojo vse te reči govorile in pisale — in zató vam bo vse to veliko polajšano. Vladarstvo bo zató skerbelo, de se vam bojo poduki v vašim jeziku dajali, kteriga razumete; šole bojo zató slovenske, de vam ne bo treba čez nemški graben skakati, se kaj naučiti, kar bi vam veliko truda prizadjalo, brez de bi se kaj popolniga naučili; — domače družtva si bojo prizadevale, vam dobrih bukev v vašim jeziku v roke podati, de se boste lahko vsiga naučili, kar je za domače reči potreba.

Vaša bo tedej, le pomočkov se z veseljem posluževati, ktere vam bo vladarstvo, in ktere vam bojo vaši prijatli, ki vas in svojo slovensko domovino v resnici ljubijo, v roke podajali.

Poslušajte tedej moj svét, ljubi moji! in zbudíte se iz zaspanosti, v kateri ste dosihmal dremali in vse zaničevali, kar je v bukvah ali časopisih zapisaniga stalo. Ne poslušajte vsiga, kar vam kak „urlaubar“ v gostivnici ali kak vlačugar pripoveduje; ne verjemite zakonnikom, ki vam marsikako reč pripovedujejo, kakor de bi bila evangeli; če že nočete vsiga verjéti, kar vam kak gosposk pripoveduje, vunder tudi nimate pravice, vsiga zaničevati, kar iz gosposkih ust pride; povsod in v vsih stanovih so pošteni in pravični ljudjé! Beríte samí, kaj se po svétu godí in lahko boste spoznali resnico od krivíce.

(Konec sledí.)

Županam in soseskam sploh v prevdark.

Soseske se bojo prihodnjič po ustavnih postavah same vladale (regirale), svoje premoženje oskerbovale, pravice delile i. t. d. — z eno besedo: one bojo bolj same svoje, to je, svobodne. Po tem bo tudi njih skerb, za svoje ljudi skrbeti, kër vsaka soseska bo le na svoje mislila in ne na druge. Pomislite župani in vse soseske sploh, de z novimi pravicami boste prejeli tudi nove dolžnosti.

Kaj tedej pravite, če vam povémo, de je pretečeno nedeljo v neki fari blizo Ljubljane, ki ima le 2000 duš, 13 parov na enkrat oklicanih bilo, kterim so soseskini možjé dovolili, v zakonski stan stopiti! Kaj mislite, komú bojo ti ljudjé in njih otroci na glavo prišli, če — kar se je bati — se samí ne bojo mogli preživiti? Nobenimu drugimu, kakor ti soseski! Ona jim je pravico dala v zakonski stan stopiti, torej jih je z vsimi njih prihodnjimi otroci v svojo družino vzela — bo tedej

mogla za nje skrbeti, če jim zaslužka zmanjka, če jih bolezin zadéne i. t. d.

Soseske dobro premislite: kaj delate! Ne pustite, de bi bili naši opomini glasovi vpijočigo v pušavi!

Nova ministerska ukaza.

I. Minister pravice je ukazal, de se imajo postavne bukve berž začeti v slovanske jezike prestavljati. Za rusinski jezik (ruthenische Sprache) je bila v ta namén berž komisija odločena, ki ima to delo prevzeti, in ob enim je minister ukazal, de se ima to tudi kmalo v multanskim (moldauische), ilirskim in našim slovenskim jeziku zgoditi. Zraven tega ukaže minister pravice uradnikom, ki pri cesarskih sodnjiških gospóskah služijo, de nej se hitro hitro naučijo slovanskiga jezika tiste dežele, v kateri si kruh služijo, kér bo kmalo treba, v kancelijah vse v tistim jeziku pisati (ausschliessender Gebrauch der Landessprache), kteriga ljudstvo govori — sicer si morajo kje drugod svoj kruh iskati.

Ta ukaz je velike hvale vreden, de bojo saj enkrat omolknil tisti sovražniki, ki ne morejo zapopasti, de bi se moglo v kancelijah drugači kakor nemško pisariti.

Tako nej ravnaajo ministri v vsih rečéh, ktere narodske pravice vtičejo, in nar bolj bojo ljudstvam vstregli. Ministri vedó, ktere dežele so po rodu nemške, ktere slovanske, ktere lažke i. t. d. Po ti vednosti nej **brez vprašanja ukažejo**: kaj se ima v eni, kaj v drugi deželi v kancelijah in šolah zgoditi, kar narodski jezik vtiče. Tako bo na enkrat konec vsih nasprotnih misel in vsim narodom se bo pravica zgodila.

Če bojo pa ministri v tacih rečéh, ki narodske pravice vtičejo, staro pot „um Bericht“ hodili, bo vprašanje zmirej take možé zadelo, kteri stariga navajeni, bojo večidel v stari rog trobili in bojo še očitno dokazali, kako škodljivo bi bilo, če bi se iz starih vojníc stopilo in če bi se narodom njih pravica dala!!! Vzrok tacih „Berichtov“ se lahko vgane.

Poslanci! ki ste namestniki ljudstva v državnim zboru, storíte ta predlog ministram: de naj se v rečéh narodskih ustavnih pravic vladarstvo postavi čez vse stranke (sie möchten sich über alle Partheien stellen), in dokler ne bojo novi deželni zbori svojih notranjih reči sami poravnovali, nej ukažejo ministri brez vprašanja: kaj se ima v šolah, kaj v kancelijah zgoditi, de bo narodom prva pravica — njih jezik — obvarovan.

II. Z dovoljenjem presvitliga cesarja so dali ministri 30. dan prosenca začasni cerkveni ukaz na znanje, v kterim 2. razdelk takole zapové:

„Prestop od kristjanske vére h kaki drugi véri je vsacimu perpušen, ki je 18. léto spolnil — samó tolé ima storiti, de gré k fajmoštru ali dušnimu pastirju svoje fare, in mu vpríčo dvéh mož ta prestop oznani; čez 4 tedne ima pa spet z dvema pričama k fajmoštru ali dušnimu pastirju priti in poterditi, de pri svoji volji ostane. Fajmošter ali dušni pastir je dolžan, po tém prestopniku pismo dati, ktero ta prestop skaže. Ako bi dušni pastir tega pisma iz kakoršniga vzroka ne hotel dati, ga imate priči oblast dati. S téma dvema pismama gré prestopnik po tém k dušnimu pastirju tiste vére, h kteri želí prestopiti — in prestop je gotov.“

Mislímo, de ta ukaz ne bo nobenimu Slovencu zoper, zakaj kdor ima terdno katoljško véro, bo ostal, kar je: pravi katoljčan, če mu je tudi prestop h kaki drugi véri po novi postavi polajšan. Kdor pa prave vére nima, nej raji odstopi iz katoljške družbe, de dalje pohujšanja ne daje s svojim slabim zadržanjem.

Iz deržavniga zbora.

Pretečeni teden je deržavni zbor na dalje sklenil:

§. 4 „Le po sodnimu sklepu se kazin (štrafinga) odloči, in scer po tisti postavi, ktera je bila takrat veljavna, kader se je pregreha ali hudodelstvo dopernêslo.“

„Obsojenje k smerti je overženo.“ Če bojo tudi Cesar poterdili ta sklep, se ne bo smel prihodni nobeden več k smerti obsoditi. Več dni so se poganjali poslanci zavoljo te reči. Veči del izmed poslancov je govoril zato, de obsojenje k smerti je grosovinska navada starih támnih časov. Posebno goreče zoper obsojenje k smerti je govoril neki duhoven, gosp. Sidon po imenu, ki je dokazal, de obsojenje k smerti ni človeško ne kristjansko, in de tudi ne straši hudodelnikov. Noben človek nima pravice družimu življenja vzeti, ki je dar božji; če kdo kdor kakiga družiga umori, dopernese hudodelstvo: ali pa sme pravična sodba hudodelstvo s hudodelstvom povračati, de vbi-javca k smerti obsodi? Hudodelstvo ostane hudodelstvo, nej ga dopernese, kdor koli ga hoče. Nevaren in hudoben človek se da hudo kaznovati, če se v ječo za celi čas svojiga življenja verže, kjer se bolj spokorí, kakor o 3 dneh, ko je k smerti obsojen. — Nekteri so govorili tudi za obsojenje k smerti; sklep vsiga pa je bil, de je 197 poslancov bilo zoper, 106 pa jih je bilo za obsojenje smerti; tedej je bilo obsojenje k smerti po večini glasov overženo. — Nekteri so hotli, de bi se ta sklep berž Cesarju v potenje poslal, de bi se postava dala, de ne smejo nikjer nobeniga (tede j tudi na Ogerskim ne) ob glavo djati — pa ta predlog je bil po večini glasov zaveržen, in to je práv, če premislímo, de puntarska Košutova derhal je pahníla Dunajčanje v to nesrečo, in de bi zdej ravno ta derhal izsnéta bila od tega, kar je zapeljance zadélo.)

„Kazin očitniga dela in očitniga postavljanja na odér (Bühne) hudodelnikov, životno tepenje, vžiganje zamnje v na život in odvzetje premoženja je overženo.“

§. 5. Hišna pravica je nerazžaljiva. Preiskanje stanovaljša in pisem, ali odvzetje pisem je le po sodnim ukazu ali po zapovedi občinskiga glavarstva v primerlejih in načinih od postave odločenih pripušeno.

„Nerazžaljivost hišne pravice ni zadržek, pri samim djanju zalezeniga, ali od sodništva zasledovaniga zapreti.“

§. 6. Skrivnost pisem se ne sme kratiti in odvzetje pisem se sme le po sodniškém ukazu in po vodbah postave zgoditi.

„Postava zaznamva uradnike, kteri so za razžaljenje skrivnosti pošti izročeni pisem odgovorni.“

§. 7. Pravica prošnje in nabera podpisov na prošnje ni omejena.“ —

Iz poslancov vsih deželá so odbrali nektare može, ki so prevzéli srenjske ali soseskine postave izdelovati. Izmed krajnskih poslancov so izvolili dohtarja Ovjača v ta odbor, ki je bil več lét kantonski komisar na deželi, tedej je v teh rečéh dobro znajden mož.

Povedka od Ljubljanskiga dohtarja.

Iz Ljubljane jo je perpihal en mazač, (Quaksalber) pred Božíčem ene dni, in je tukej po Dolenskim ozdravljaj živino in ljudi, kér se je štulil strašno prebrisane glave biti. Pri nas je ozdravljaj eniga možá in eno ženo, ki sta na zdravim sercu bolna, — druge bolezni namreč nimata, kakor de se gerdo gledata kot pès in mačka. Ženi je obljubil, de jo bo mož posíhmal bolj ljubí — ko mu je polno mavho naložila. Potem gré naprej, pride k enimu